

مدیریت محیط زیست

تألیف:

دکتر سید علی جوی

دانشیار گروه محیط زیست، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مهندس جاوید جعفرپور

کارشناس ارشد محیط زیست

علم کشاورزی ایران

۱۳۹۳

سرشناسه	: جوزی، سیدعلی، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت محیط زیست/تالیف سیدعلی جوزی؛ جاوید جعفرپور.
مشخصات نشر	: تهران: علم کشاورزی ایران، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۴۰۶ص: جدول، نمودار.
شابک	: ۲۷۰۰۰ ریال ۷-۱۳-۶۸۳۸-۹۷۸-۶۰۰-۶۶۴۳۱۸۹۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: مدیریت محیط زیست
شناسه افزوده	: جعفرپور، جاوید، ۱۳۶۴ -
رده بندی کنگره	: GE ۳۰۰/ج ۹۴م ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	: ۳۶۳/۷۰۶۸۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۷۴۸۷۸

ناشر: علم کشاورزی ایران
عنوان: مدیریت محیط زیست
مؤلفین: دکتر سیدعلی جوزی؛ مهندس جاوید جعفرپور.
نوبت چاپ: اول/ زمستان ۱۳۹۲
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
قیمت: ۲۷۰۰۰ ریال
شماره شابک: ۷-۱۳-۶۸۳۸-۹۷۸-۶۰۰-۶۶۴۳۱۸۹۸

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و «هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مولف، نشر یا پخش کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد رفت.
کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به ناشر می باشد.

آدرس نشر و محل توزیع: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ملین روانمهر و چهار راه لبافی نژاد، بن بست یاس، پلاک ۱، طبقه همکف تلفن: ۶۶۴۳۱۸۹۸-۶۶۹۷۴۸۷۶ تلفکس: ۶۶۴۸۱۱۸۷۴

سایت: www.bostaneketab.com ایمیل: info@bostaneketab.com

"مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف می باشد."

أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ إِذَا مِمَّا تُفَكِّرُ فَإِنَّ التَّفَكُّرَ أَبْكَرُ خَيْرٍ وَأَمْرٌ

شما را به پرهیزگاری و ترس از خدا و نادامه تفکر و اندیشه سفارش می‌کنم؛ زیرا که تفکر و اندیشه،
متشأ تمام خیرات است.

امام حسن مجتبی (ع)

این کتاب متواضعانه به پیشگاه دومین اختر تابناک امامت و ولایت حضرت امام حسن مجتبی (ع)
تقدیم می‌گردد.

مقدمه	۱۵
فصل اول: درآمدی بر علم مدیریت و برنامه‌ریزی	
مقدمه	۱۸
۱-۱- تاریخچه مدیریت	۱۸
۱-۲- مکاتب مدیریت	۱۹
۱-۲-۱- مکتب کلاسیک	۱۹
۱-۲-۲- مکتب روابط انسانی (نئوکلاسیک)	۲۰
۱-۲-۳- مکتب مبتنی بر تئوری سامانه‌ها (سیستم‌ها)	۲۰
۱-۲-۳-۱- تعریف سامانه	۲۰
۱-۲-۳-۲- مبانی مکتب تئوری سامانه‌ها	۲۱
۱-۳- تعاریف مدیریت	۲۲
۱-۴- عناصر مدیریت	۲۳
۱-۵- مهارت‌های مدیریتی	۲۸
۱-۶- سطوح مدیریت	۲۹
فصل دوم: مبانی مدیریت محیط‌زیست	
مقدمه	۳۲
۲-۱- آشنایی با مدیریت راهبردی (استراتژیک)	۳۲
۲-۱-۱- تعریف راهبرد (استراتژی)	۳۲
۲-۱-۲- مدیریت راهبردی	۳۳
۲-۱-۳- برنامه‌ریزی راهبردی	۳۴
۲-۱-۴- عناصر مدیریت راهبردی	۳۵
۲-۱-۴-۱- شناخت محیط	۳۵
۲-۱-۴-۲- تدوین راهبرد	۳۶
۲-۱-۴-۳- اجرای راهبرد	۳۶
۲-۱-۴-۴- ارزیابی راهبرد	۳۶
۲-۱-۵- سطوح مدیریت راهبردی	۳۷
۲-۱-۶- چهارچوب جامع تدوین راهبرد	۳۹
۲-۲- مدیریت محیط‌زیست	۴۱

۴۱	۲-۲-۱- نحوه تکامل و ترویج مدیریت محیط زیست
۴۲	۲-۲-۲- تعریف مدیریت محیط زیست
۴۴	۲-۳- مدیریت منابع طبیعی
۴۶	۲-۴- توسعه پایدار
	فصل سوم: آشنایی با سامانه های مدیریت
۵۰	مقدمه
۵۱	۳-۱- آشنایی با سازمان بین المللی استاندارد
۵۲	۳-۲- آشنایی با سامانه مدیریت کیفیت (QMS)
۵۵	۳-۲-۱- کمیته فنی ۱۷۶ (TC 176)
۵۶	۳-۲-۲- استاندارد سامانه مدیریت کیفیت (ISO 9001: 2008)
۵۷	۳-۲-۳- محاسن سامانه مدیریت کیفیت
۵۷	۳-۳- آشنایی با سامانه مدیریت محیط زیستی (EMS)
۶۰	۳-۳-۱- کمیته فنی ۲۰۷ (TC 207)
۶۱	۳-۳-۲- استاندارد سامانه مدیریت محیط زیستی (ISO 14001: 2004)
۶۲	۳-۳-۳- محاسن سامانه مدیریت محیط زیستی
۶۲	۳-۳-۴- استاندارد ارزیابی چرخه حیات (ISO 14040)
۶۴	۳-۴- آشنایی با سامانه مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی (OHSAS 18000)
۶۵	۳-۴-۱- استاندارد سامانه مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی (OHSAS 18001: 2007)
۶۶	۳-۴-۲- محاسن سامانه مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی
۶۷	۳-۵- آشنایی با سامانه های یکپارچه مدیریت (IMS)
۶۸	۳-۵-۱- نقاط اشتراک سامانه های مدیریت کیفیت، محیط زیست و ایمنی و بهداشت شغلی
۷۳	۳-۵-۲- محاسن استقرار یکپارچه سامانه های مدیریت کیفیت، محیط زیست و ایمنی و بهداشت شغلی
۷۴	۳-۶- آشنایی با سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE- MS)
۷۶	۳-۶-۱- عناصر سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست
۷۷	۳-۶-۲- محاسن استقرار سامانه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست
۷۷	۳-۷- آشنایی با تعداد دیگری از سامانه های مدیریتی
۷۷	۳-۷-۱- سامانه مدیریت انرژی (ISO 50001)
۷۹	۳-۷-۲- سامانه مدیریت ریسک (ISO 31000)
۸۰	۳-۷-۳- سامانه های مدیریت ایمنی مواد غذایی (HACCP & ISO 22000)
۸۵	۳-۷-۴- سامانه مدیریت کیفیت در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی (ISO/TS 29001)

۸۷	۳-۷-۵- سامانه مدیریت امنیت اطلاعات (ISO/ IEC 27000)
	فصل چهارم: آشنایی با برخی علوم وابسته به مدیریت محیط زیست
۹۲	مقدمه
۹۲	۴-۱- اقتصاد محیط زیست
۹۲	۴-۱-۱- آشنایی با علم اقتصاد
۹۳	۴-۱-۲- روند تحول عقاید اقتصادی
۹۴	۴-۱-۳- روش های اندازه گیری درآمد ملی
۹۵	۴-۱-۳-۱- معیارهای ارزیابی درآمد ملی
۹۶	۴-۱-۴- مفهوم توسعه اقتصادی
۹۷	۴-۱-۵- مروری بر نظریه های مرتبط با مفهوم توسعه اقتصادی
۹۷	۴-۱-۵-۱- نظریه کلاسیک
۹۸	۴-۱-۵-۲- نظریه دور تسلسل فقر (دایره خبیثه فقر)
۹۸	۴-۱-۵-۳- نظریه دوگانگی اقتصادی
۹۹	۴-۱-۵-۴- نظریه تکان بزرگ
۹۹	۴-۱-۵-۵- نظریه کیندل برگر
۹۹	۴-۱-۵-۶- نظریه مارکسیستی توسعه اقتصادی
۱۰۰	۴-۱-۵-۷- نظریه روستو
۱۰۰	۴-۱-۶- آشنایی با اقتصاد محیط زیست
۱۰۰	۴-۱-۶-۱- تعریف اقتصاد محیط زیست
۱۰۱	۴-۱-۶-۲- تاریخچه پیدایش اقتصاد محیط زیست
۱۰۲	۴-۱-۷- توسعه پایدار
۱۰۴	۴-۱-۸- برخی از ابزارهای اقتصادی مدیریت محیط زیست
۱۰۶	۴-۱-۸-۱- حقوق مالکیت
۱۰۷	۴-۱-۸-۲- ایجاد بازار (بازارسازی)
۱۰۷	۴-۱-۸-۳- ابزارهای پولی
۱۰۸	۴-۱-۸-۴- نظام های عوارضی
۱۰۸	۴-۱-۸-۵- ابزارهای مالی
۱۰۸	۴-۱-۸-۶- نظام های جریمه ای
۱۰۸	۴-۱-۸-۷- نظام های التزامی
۱۰۹	۴-۱-۸-۸- ارزش گذاری اقتصادی

- ۱۱۲ ۴-۱-۹- بررسی نقش نهادهای مالی و محیط‌زیستی در مقوله اقتصاد محیط‌زیست
- ۱۱۳ ۴-۱-۹-۱- سازمان تجارت جهانی (WTO)
- ۱۱۴ ۴-۱-۹-۲- تسهیلات محیط‌زیست جهانی (GEF)
- ۱۱۶ ۴-۱-۹-۳- برنامه کمک‌های کوچک تسهیلات محیط‌زیست جهانی (SGP)
- ۱۱۶ ۴-۱-۹-۴- صندوق جهانی طبیعت (WWF)
- ۱۱۷ ۴-۲- حقوق محیط‌زیست
- ۱۱۷ ۴-۲-۱- آشنایی با علم حقوق
- ۱۱۷ ۴-۲-۲- شاخه‌های علم حقوق
- ۱۱۸ ۴-۲-۲-۱- شاخه‌های حقوق عمومی و خصوصی
- ۱۱۹ ۴-۲-۲-۲- شاخه‌های حقوق ملی و بین‌الملل
- ۱۲۰ ۴-۲-۳- آشنایی با حقوق محیط‌زیست
- ۱۲۱ ۴-۲-۳-۱- تعریف حقوق محیط‌زیست
- ۱۲۱ ۴-۲-۳-۲- حقوق بین‌الملل محیط‌زیست
- ۱۲۴ ۴-۲-۳-۳- حقوق ملی محیط‌زیست
- ۱۲۴ ۴-۲-۳-۳-۱- قوانین و مقررات محیط‌زیست طبیعی کشور
- ۱۲۵ ۴-۲-۳-۳-۲- قوانین و مقررات محیط‌زیست انسانی کشور
- ۱۲۷ ۴-۳- تعیین توان اکولوژیک و آمایش سرزمین
- ۱۲۷ ۴-۳-۱- آشنایی با آمایش سرزمین
- ۱۳۰ ۴-۳-۲- مراحل اجرایی آمایش سرزمین
- ۱۳۱ ۴-۳-۳- آشنایی با ارزیابی توان اکولوژیک
- ۱۳۴ ۴-۴- ارزیابی اثرات محیط‌زیستی
- ۱۳۴ ۴-۴-۱- آشنایی با ارزیابی اثرات محیط‌زیستی
- ۱۳۶ ۴-۴-۲- تاریخچه ارزیابی اثرات محیط‌زیستی
- ۱۵۰ ۴-۴-۳- روند مطالعات ارزیابی اثرات محیط‌زیستی
- ۱۵۲ ۴-۴-۳-۱- مفهوم غربالگری
- ۱۵۲ ۴-۴-۳-۲- تعیین عمق و محدوده مطالعات ارزیابی
- ۱۵۳ ۴-۴-۳-۳- گزینه‌های موردبررسی در مطالعات ارزیابی
- ۱۵۳ ۴-۴-۳-۴- روش‌های پیش‌بینی اثرات محیط‌زیستی
- ۱۵۳ ۴-۴-۳-۵- تشریح انواع اثرات موردبررسی در مطالعات ارزیابی
- ۱۵۴ ۴-۴-۳-۶- چهارچوب برنامه کاهش اثرات

۱۵۵	۴-۳-۷- مفهوم مشارکت مردمی، پایش و ممیزی (برنامه مدیریت محیط‌زیستی)
۱۵۶	۴-۴-۴- گزارش‌های ارزیابی اثرات محیط‌زیستی
۱۵۷	۴-۴-۴-۱- گزارش ارزیابی مقدماتی (اجمالی)
۱۵۸	۴-۴-۴-۲- گزارش ارزیابی جامع (تفصیلی)
۱۶۰	۴-۵- مدیریت طبیعت‌گردی و بوم‌گردی
۱۶۰	۴-۵-۱- آشنایی با پدیده گردشگری (Tourism)
۱۶۱	۴-۵-۲- آشنایی با طبیعت‌گردی و بوم‌گردی (Nature Tourism & Eco Tourism)
۱۶۳	۴-۵-۳- عناصر برنامه مدیریت طبیعت‌گردی و بوم‌گردی
۱۶۵	۴-۶- مدیریت شهری (Urban Management)
۱۶۸	۴-۶-۱- آشنایی با تقسیمات اداری مدیریت شهری
۱۷۲	۴-۷- مدیریت و ارزیابی ریسک
۱۷۲	۴-۷-۱- آشنایی با مدیریت ریسک (Risk Management)
۱۷۳	۴-۷-۲- آشنایی با ارزیابی ریسک (Risk Assessment)
۱۷۵	۴-۷-۲-۱- ارزیابی ریسک محیط‌زیستی (Environmental Risk Assessment)
۱۷۶	۴-۷-۲-۲- ارزیابی ریسک اکولوژیکی (Ecological Risk Assessment)
۱۷۶	۴-۸- مدیریت بحران (Crisis Management)
۱۷۷	۴-۸-۱- آشنایی با مفهوم بحران
۱۷۹	۴-۸-۲- مفهوم مدیریت بحران
۱۸۲	۴-۹- پدافند غیرعامل (Passive Defense)
۱۸۲	۴-۹-۱- آشنایی با پدافند غیرعامل
۱۸۳	۴-۱۰- سامانه اطلاعات جغرافیایی و سنجش از دور
۱۸۴	۴-۱۰-۱- آشنایی با سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS)
۱۸۵	۴-۱۰-۲- آشنایی با سنجش از دور (RS)

فصل پنجم: معرفی برخی روش‌ها و تکنیک‌های مدیریت محیط‌زیست

۱۹۰	مقدمه
۱۹۰	۵-۱- روش‌های ارزش‌گذاری اقتصادی منابع محیط‌زیستی
۱۹۱	۵-۱-۱- آشنایی با روش‌های ارزش‌گذاری بازاری
۱۹۳	۵-۱-۲- آشنایی با روش‌های ارزش‌گذاری غیربازاری
۲۰۰	۵-۲- روش‌های ارزیابی توان اکولوژیک
۲۰۰	۵-۲-۱- طبقه‌بندی تناسب اراضی بر اساس روش فائو

- ۲۰۴ ۵-۲-۲- ارزیابی میزان فرسایش خاک بر اساس روش شش‌عامله فائو
- ۲۰۵ ۵-۲-۳- ارزیابی توان اکولوژیک پارک‌ها با استفاده از روش Rupert
- ۲۰۸ ۵-۲-۴- ارزیابی توان اکولوژیک جنگل‌ها با استفاده از روش Mashimo & Arimitsu
- ۲۱۱ ۵-۲-۵- ارزیابی زیستگاه‌های جانوری
- ۲۱۱ ۵-۲-۵-۱- ارزیابی زیستگاه با فرآیند ارزیابی زیستگاه (HEP)
- ۲۱۴ ۵-۲-۵-۲- ارزیابی زیستگاه با روش رتبه‌دهی
- ۲۱۵ ۵-۲-۶- آشنایی با برخی از روش‌های پهنه‌بندی و ارزیابی تالاب‌ها
- ۲۱۵ ۵-۲-۶-۱- آشنایی با سامانه زیستگاهی تالاب‌های مدیترانه (MedWet)
- ۲۱۹ ۵-۲-۶-۲- آشنایی با روش ارزیابی سریع
- ۲۲۲ ۵-۲-۶-۳- آشنایی با روش اصلاح‌شده کانادا
- ۲۲۴ ۵-۳- روش‌های ارزیابی اثرات محیط‌زیستی
- ۲۲۴ ۵-۳-۱- روش کارشناسی ویژه (A-d Hoc)
- ۲۲۶ ۵-۳-۲- روش سازمان‌دهی و ارائه اطلاعات
- ۲۲۸ ۵-۳-۲-۱- چک‌لیست (صورت‌ریز)
- ۲۳۱ ۵-۳-۲-۲- ماتریس
- ۲۳۴ ۵-۳-۳- روش شبکه‌ها
- ۲۳۵ ۵-۳-۴- روش مدل‌سازی اثرات
- ۲۳۷ ۵-۳-۵- روش‌های مبتنی بر داده‌های مکانی
- ۲۳۷ ۵-۳-۵-۱- روش رویهم‌گذاری
- ۲۳۸ ۵-۳-۵-۲- سامانه اطلاعات جغرافیایی
- ۲۴۲ ۵-۴- روش‌های ارزیابی توان گردشگری
- ۲۴۸ ۵-۴-۱- ارزیابی توان اکولوژیک گردشگاه‌ها با استفاده از روش شبکه (Network, Grid or Smith Method)
- ۲۵۰ ۵-۴-۲- ارزیابی توان گردشگری با استفاده از شاخص اقلیم‌گردشگری (TCI)
- ۲۵۲ ۵-۵- روش‌های ارزیابی ریسک
- ۲۵۳ ۵-۵-۱- روش تجزیه و تحلیل مقدماتی خطر (PHA)
- ۲۵۴ ۵-۵-۲- روش «چه می‌شود، اگر؟»
- ۲۵۴ ۵-۵-۳- روش تجزیه و تحلیل خطرات عملیات و پشتیبانی (O & SHA)
- ۲۵۵ ۵-۵-۴- روش مطالعه عملیات و خطر (HAZOP)
- ۲۵۵ ۵-۵-۵- روش تجزیه و تحلیل درخت خطا (FTA)
- ۲۵۶ ۵-۵-۶- روش تجزیه و تحلیل حالات شکست و اثرات آن (FMEA)

۲۵۷	۵-۵-۷- روش تجزیه و تحلیل خطرات سامانه (SHA) و زیرسامانه (SSHA)
۲۵۷	۵-۵-۸- روش ویلیام فاین (William Fine)
۲۵۸	۵-۵-۹- روش HAZAN
۲۵۹	۵-۵-۱۰- روش پاپیونی (Bow Tie)
۲۶۱	۵-۵-۱۱- روش ارزیابی ریسک محیط‌زیستی مقایسه‌ای (CERAM)
۲۶۲	۵-۶- روش‌های نوین تصمیم‌گیری
۲۶۳	۵-۶-۱- روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره (MCDM)
۲۶۴	۵-۶-۲- انواع روش‌های تصمیم‌گیری چندهدفه
۲۶۶	۵-۶-۳- انواع روش‌های تصمیم‌گیری چندشاخصه
۲۶۷	۵-۶-۳-۱- روش تاپسیس (Topsis)
۲۷۰	۵-۶-۳-۲- روش الکت (Electer)
۲۷۲	۵-۶-۳-۳- روش مجموع ساده‌ورین (SAW)
۲۷۳	۵-۶-۳-۴- روش تخصیص خطی (Linear Assignment)
۲۷۴	۵-۶-۳-۵- فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP)
۲۷۹	۵-۶-۳-۶- فرآیند تحلیل شبکه‌ای (ANP)
۲۸۱	۵-۷- روش‌های برنامه‌ریزی راهبردی
۲۸۱	۵-۷-۱- روش SWOT
۲۹۰	۵-۷-۲- روش A'WOT
۲۹۰	۵-۷-۳- روش ارزیابی موقعیت و اقدام راهبردی (SPACE)
۲۹۲	۵-۷-۴- روش ذینفعان (فریمن)
	فصل ششم: آشنایی با نهادهای مسئول مدیریت و برنامه‌ریزی محیط‌زیست کشور ایران
۲۹۸	مقدمه
۳۹۸	۶-۱- شورای عالی حفاظت محیط‌زیست
۳۰۱	۶-۲- سازمان حفاظت محیط‌زیست
۳۰۴	۶-۲-۱- معاونت محیط‌زیست انسانی
۳۰۵	۶-۲-۲- معاونت محیط‌زیست طبیعی
۳۰۶	۶-۲-۳- معاونت محیط‌زیست دریایی
۳۰۷	۶-۲-۴- معاونت آموزش و پژوهش
۳۰۸	۶-۲-۵- معاونت توسعه مدیریت، حقوقی و امور مجلس
۳۱۲	۶-۳- وزارت جهاد کشاورزی

- ۳۱۵ ۱-۳-۶- سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری
- ۳۱۶ ۲-۳-۶- سازمان حفظ نباتات
- ۳۱۷ ۳-۳-۶- سازمان شیلات ایران
- ۳۱۸ ۴-۳-۶- سازمان دامپزشکی کشور
- ۳۱۹ ۵-۳-۶- سازمان امور اراضی
- ۳۱۹ ۴-۶- وزارت کشور
- ۳۲۰ ۱-۴-۶- دفتر حمل و نقل شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور
- ۳۲۱ ۲-۴-۶- دفتر امور شوراهای و شهرداری‌ها
- ۳۲۲ ۳-۴-۶- سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
- ۳۲۴ ۴-۴-۶- سازمان مدیریت بحران کشور
- ۳۲۶ ۵-۴-۶- اداره کل امور سازمان‌های مردم‌تپهاد مرکز امور اجتماعی و فرهنگی
- ۳۲۶ ۵-۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۳۲۸ ۶-۶- وزارت صنعت، معدن و تجارت
- ۳۳۰ ۱-۶-۶- سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی
- ۳۳۰ ۲-۶-۶- سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور
- ۳۳۱ ۳-۶-۶- سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو)
- ۳۳۲ ۴-۶-۶- سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)
- ۳۳۲ ۵-۶-۶- مرکز توسعه تجارت الکترونیک
- ۳۳۳ ۶-۶-۶- شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور
- ۳۳۳ ۷-۶- وزارت نیرو
- ۳۳۶ ۱-۷-۶- معاونت آب و آبفای وزارت نیرو
- ۳۳۶ ۲-۷-۶- معاونت برق و انرژی وزارت نیرو
- ۳۳۷ ۳-۷-۶- سازمان انرژی‌های نو ایران (سانا)
- ۳۳۷ ۴-۷-۶- سازمان بهره‌وری انرژی ایران (سابا)
- ۳۳۸ ۸-۶- وزارت نفت
- ۳۴۱ ۱-۸-۶- شرکت ملی نفت ایران
- ۳۴۲ ۱-۸-۶- شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت کشور
- ۳۴۳ ۲-۸-۶- شرکت ملی گاز ایران
- ۳۴۴ ۳-۸-۶- شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران
- ۳۴۴ ۴-۸-۶- شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران

۳۴۵	۶-۹- وزارت راه و شهرسازی
۳۴۷	۶-۹-۱- مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
۳۴۷	۶-۹-۲- سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای
۳۴۸	۶-۹-۳- سازمان بنادر و دریانوردی
۳۵۰	۶-۹-۴- سازمان هواپیمایی کشوری
۳۵۱	۶-۹-۵- راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران
۳۵۱	۶-۹-۶- سازمان هواشناسی کشور
۳۵۴	۶-۹-۷- شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران
۳۵۴	۶-۱۰- سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
۳۵۶	۶-۱۱- وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری
۳۵۷	۶-۱۱-۱- کمیسیون ملی یونسکو در ایران
۳۵۹	۶-۱۱-۲- پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی
۳۶۰	۶-۱۲- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری
۳۶۱	۶-۱۲-۱- دفتر تلفیق برنامه، آمایش و توسعه منطقه‌ای
۳۶۲	۶-۱۲-۲- سازمان نقشه‌برداری کشور
۳۶۲	۶-۱۲-۳- مرکز آمار ایران
۳۶۳	۶-۱۲-۴- سازمان ملی بهره‌وری ایران
۳۶۴	۶-۱۳- نهاد ریاست جمهوری
۳۶۴	۶-۱۳-۱- سازمان ملی استاندارد ایران
۳۶۵	۶-۱۳-۲- ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت
۳۶۶	۶-۱۴- وزارت امور خارجه
۳۶۶	۶-۱۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی
۳۶۷	۶-۱۶- وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات

پیوست‌ها

۳۷۰	پیوست شماره یک: ضوابط ملی آمایش سرزمین
۳۷۶	پیوست شماره دو: گزیده‌ای از برنامه جامع آموزش همگانی محیط‌زیست
۳۸۹	پیوست شماره سه: ضوابط محیط‌زیستی محل‌های دفع پسماندهای عادی
۳۹۲	پیوست شماره چهار: دستورالعمل طبیعت‌گردی در مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط‌زیست
۳۹۷	فهرست منابع

مقدمه

همراه با افزایش توجهات جهانی به مسائل محیط‌زیست به‌ویژه در قریب نیم‌قرن اخیر و بروز مصائبی چون: رشد جمعیت، فقر، تخریب غیرقابل جبران منابع طبیعی و انتشار انواع آلاینده‌های محیط‌زیست، بر لزوم شکل‌گیری یک سامانه مدیریت محیط‌زیست تأکید شده است.

تعاملات بین انسان و محیط‌زیست، دولت‌ها، سازمان‌ها و دیگر نهادهای اجتماعی را به‌سوی برنامه‌ریزی سازگار با محیط‌زیست متمایل ساخته است. مدیریت محیط‌زیست نوعی از مدیریت راهبردی است که به‌منظور اجرای مؤثر وظایف خود متکی به اصول علمی و روش‌مند است. مدیران حوزه محیط‌زیست می‌باید توجه داشته باشند که در هر شرایط و احوال اعمال شیوه‌ای مقتضی با آن شرایط، کارساز و رواست؛ فلذا، طراحی و اجرای روش‌های علمی هدفمند و متناسب است که سازمان‌ها را به‌سوی اثربخشی و کارایی بیشتر متمایل می‌نماید. در این راستا نباید فراموش شود که نقطه آغازین هر خط‌مشی، طرح، برنامه یا پروژه سبز و محیط‌زیستی با هر ماهیتی که داشته باشد، از یک فکر یا یک خواسته شکل می‌گیرد که این مهم توسط افراد خبره، فرهیخته و دانش‌آموخته آشنا به مسائل محیط‌زیست موردانتظار است.

خوشبختانه با توسعه آموزش عالی کشور به‌ویژه در دو دهه اخیر، آمار دانش‌آموختگان رشته‌ها و گرایش‌های محیط‌زیستی نیز روندی رو به رشد داشته است؛ توجه به وجه مثبت این رویداد به فراگیرتر شدن علوم محیط‌زیستی در کشور و در حوزه‌های تخصصی مختلف منجر شده است.

از جمله دغدغه‌های مؤلفین که آنان را بر آن داشت تا به تألیف این کتاب همت گمارند، فقر و کمبود کتب تخصصی مناسب در حوزه محیط‌زیست به‌ویژه مدیریت محیط‌زیست بود. در این کتاب به‌عنوان جامع‌ترین مرجع فارسی حوزه مدیریت محیط‌زیست تلاش شده پس از بیان مبانی نظری و تعاریف مربوط به علوم مدیریت و برنامه‌ریزی، مدیریت راهبردی و مدیریت محیط‌زیست، خوانندگان با روش‌ها و تکنیک‌های مدیریت محیط‌زیست نیز آشنا شوند.

مطالب این کتاب در شش فصل با عناوین ذیل تنظیم شده است:

فصل اول: در آمدی بر علم مدیریت و برنامه‌ریزی؛ فصل دوم: مبانی مدیریت محیط‌زیست؛ فصل سوم: آشنایی با سامانه‌های مدیریت؛ فصل چهارم: آشنایی با برخی علوم وابسته به مدیریت محیط‌زیست؛ فصل پنجم: معرفی برخی روش‌ها و تکنیک‌های مدیریت محیط‌زیست و فصل ششم: آشنایی با نهادهای مسئول مدیریت و برنامه‌ریزی محیط زیست کشور ایران.

این اثر حاصل تلاش‌ها، مطالعات و تحقیق چندساله مؤلفین آن است؛ اما این مهم بدان معنا نیست که کتاب حاضر فاقد نقص یا کاستی است؛ از این‌رو از کلیه همکاران محترم، دانشجویان گرامی، علاقه‌مندان و خوانندگان عزیز تقاضا می‌شود موارد اصلاحی و پیشنهادات خود را به آدرس تهران- صندوق پستی: ۱۴۵۱۵/۷۷۱ یا پست الکترونیکی مؤلفین کتاب به آدرس‌های: sajoz@yahoo.com و javidjafarpour@yahoo.com ارسال نمایند تا ان‌شاءالله پس از بررسی در موارد مقتضی و در نوبت‌های

آتی چاپ کتاب مورد توجه قرار گیرد.

مؤلفین بر خود فرض می‌دانند از همکاری و تلاش سرکار خانم الهام فرامرز بختیاری که زحمت طراحی جلد را تقبل نمودند و همکاران مؤسسه انتشارات علم کشاورزی ایران که در زمینه تنظیم صفحات و طبع و نشر کتاب مساعدت داشته‌اند، تشکر و قدردانی نمایند.

مطالعه این کتاب به تمامی علاقه‌مندان محیط‌زیست به‌ویژه دانش‌آموختگان و دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته‌های مدیریت محیط‌زیست در گرایش‌های: مدیریت، برنامه‌ریزی، آموزش و اقتصاد محیط‌زیست پیشنهاد می‌گردد.

جوزی جعفرپور

پاییز ۱۳۹۲

www.ketab.ir